

P O S U D E K

oponenta diplomové práce

Jméno a příjmení studenta: Marta Kočárková

Název práce: Způsobilost nezletilých k právním úkonům v českém a německém právu

Jméno a příjmení oponenta: JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

1. Formulace cílů, metodika zpracování práce a aktuálnost tématu:

Autorka zvolila aktuální téma zejména s ohledem na změny zamýšlené návrhem nového OZ. Téma, které právem zasluhuje zvýšenou pozornost odborné veřejnosti, jak o tom svědčí i nedávno proběhlá diskuse v odborných periodikách (Bulletin advokacie). Autorka v úvodu své práce jasně vymezuje její cíle a klade si otázky, na které se snaží svou prací nalézt odpověď. Vlastní metody práce a přístupu nejsou v úvodu sice zřetelně naznačeny, ale z práce samotné je patrné, že autorka zvolila analytický a komparativní přístup, který vhodně kombinuje s deskripcí a evaluací judikatury, aby nakonec dospěla k syntetizujícímu poznatku. V tomto ohledu autorka prokázala schopnosti nadhledu nad zákonným textem, projevila velkou znalost aktuální judikatury, kterou kriticky rozebírá a patřičně zobecňuje. Svou prací se dotkla hned několika velmi diskutovaných problémů souvisejících s platnou právní úpravou způsobilosti nezletilých k právním úkonům, a to otázky případných věkových limitů pro způsobilost nezletilců (zmiňuje v této souvislosti i jeden z předchozích návrhů nového občanského zákoníku), ochrany dobré víry třetích osob, zejm. smluvních partnerů, kteří kontrahují s nezletilci, přičemž naznačila širší souvislost s celkovou úlohou rodičů coby zákonných zástupců při právních úkonech nezletilců.

2. Logická struktura a členění diplomové práce:

Text (61 stran včetně úvodu a závěru) je celkově velmi přehledně a jasně členěn, jeho struktura je logická, jednotlivé výklady na sebe souvisle navazují. I další vnitřní členění odpovídá klasickým doktrinárním přístupům. Práce je rozdělena do 4 kapitol, kdy první kapitola usiluje o stručnou základní charakteristiku způsobilosti k právním úkonům a její odlišení od právní subjektivity. Druhá kapitola je pak věnována historickému vývoji institutu svéprávnosti až do současnosti s důrazem na úpravu ABGB a tzv. středního občanského zákoníku. Třetí kapitola se celistvě věnuje právní úpravě německé a dotýká se všech podstatných – německou doktrínou v tomto smyslu tematizovaných – otázek. Čtvrtá kapitola analyzuje platnou českou právní úpravu s exkurzem do zvláštních oblastí, v nichž autorka identifikuje některé zvláštní způsobilosti k vybraným právním ale i protiprávním úkonům/jednáním. Poslední podkapitola je pak celá věnována návrhu nového občanského zákoníku a úvahám de lege ferenda.

3. Rozsah a úroveň použitých zdrojů a práce s nimi, bibliografické citace, poznámkový aparát:

Při zpracování tématu byl použitý dostatečný počet bibliografických pramenů (německých i českých), které autorka správně uvádí a na konkrétních místech vždy cituje v souladu s citační normou. Poznámkový aparát by mohl být bohatší a „odlehčit“ místy hůře čitelnému textu. Výběr literatury a pramenů základna je reprezentativní a zahrnuje relevantní tituly naší i

zahraniční nauky. Lze ocenit, že autorka neváhá konfrontovat základní názory české i německé doktríny a odlišná stanoviska právních autorit v daném oboru.

4. Jazyková, stylistická úroveň a formální úprava diplomové práce

Jazyková i stylistická úroveň práce je velmi dobrá. V práci jsem neshledal žádných podstatných gramatických chyb ani stylistických nedostatků. S právní terminologií je v zásadě pracováno správně (na str. 49 se omylem hovoří o národních výborech). K drobnému přehlednutí došlo jen zcela ojediněle (str. 11 – správně by bylo „zuřivé, šílené.....; str. 41 – „souhrn práv a povinností“).

5. Formulace vlastních závěrů (práce s judikaturou, úvahy de lege ferenda)

Práce předkládá řadu podnětných názorů a závěrů. Pracuje s nepočetnou českou judikaturou, avšak nekomentuje téměř žádné rozhodnutí německých soudů, což je škoda s ohledem na to, že jde v Německu o problematiku – jak ostatně autorka sama konstatuje – pohříchu komplikovanou a nejednoznačnou. Za zásadní pokládám závěr o tom, že v německé úpravě je dána jednoznačná přednost ochraně nezletilé osoby mající omezenou způsobilost k právním úkonům před ochranou dobré víry smluvního partnera. V tom je třeba spatřovat základní rozdíl ve „filosofii“ obou komparovaných úprav. Odtud plyne zmíněná složitost zákonné německé úpravy opírající se o přesné věkové hranice. Ovšem sami někteří němečtí autoři (Staudinger) mají pochybnost, zda stanovení dané věkové hranice odpovídá poznatkům současné psychologie. Důvodně také autorka upozorňuje na jistý formalismus německé úpravy, když vyvozuje, že pokud právní úkon zakládá byť jen jedinou povinnost pro nezletilého (ačkoli jinak jde o úkon pro něj jednoznačně výhodný, resp. prospěšný), je nezbytný k jeho platnosti souhlas zákonného zástupce. jeho smluvnímu partnerovi.

Může tak dojít např. k situaci, na níž autorka správně upozorňuje, kdy je souhlas udělen vůči smluvnímu partnerovi, ale ještě před provedením právního úkonu, či před jeho přijetím druhou stranou, je souhlas odvolán projevem vůle vůči nezletilému. Souhlas je tak dle zákona platně odvolán a provedený právní úkon je tak neplatný. Smluvní partner v takovém případě nemůže dle zákona vůči nezletilému uplatnit žádný nárok ze smlouvy, protože souhlas s právním úkonem nezletilého byl včas a řádně odvolán. Otázka ochrany smluvního partnera je v tomto případě podstatně zpochybněna. Při ústní obhajobě by s autorka mohla blíže objasnit, jak by v takovém případě postupoval německý soud a zda by bylo možno přiznat eventuálně náhradu skutečné škody či případně ušlého zisku kontrahentovi nezletilého. Zajímavé je pojednání o tzv. Taschengeldparagraf, který umožňuje nezletilému za jistých podmínek činit právní úkony a zavazovat se i bez souhlasu zákonných zástupců (str. 24). Zde vzniká otázka, jaké právní úkony (konkrétně s ohledem na omezení, která byla podána výše) může nezletilý činit a v jakém rozsahu. Výklad o německém právu pak dospívá k jakémusi paradoxu, a to v souvislosti s možností nezletilého získat částečnou způsobilost k právním úkonům. § 112 BGB umožňuje zákonnému zástupci „zmocnit“ nezletilého k samostatnému provozování výdělečné činnosti s tím, že nezletilý v takovém případě získává plnou způsobilost ke všem jednáním vztahujícím se k této výdělečné činnosti (je-li to potvrzeno soudem). To vede k závěru, že nezletilý si bez souhlasu zákonného zástupce nemůže kupř. koupit jízdní kolo či počítač nebo přijmout dar, avšak v rámci dané výdělečné činnosti může činit právní úkony svými důsledky podstatně závažnější?

Pokud jde o českou právní úpravu a její princip graduálního nabývání způsobilosti k právním úkonům, autorka po učiněné komparativní analýze dospívá k závěru, že český OZ důsledněji usiluje o nalezení rovnováhy mezi ochranou nezletilého a právní jistotou v občanskoprávních vztazích. Českou právní úpravu pak hodnotí jako méně komplikovanou, přehlednější, přirozenější a pro smluvní strany předvídatelnější. V souvislosti s existencí jmění (a někdy značného) nezletilého (str. 40-42) vyvstává také zajímavá otázka, kterou česká nauka zařazuje pod institut tzv. koadjutora (§ 31 odst. 4 ZoR), a sice zda a v jaké míře je nezletilý povinen

podílet se na úhradě potřeb rodiny, má-li vlastní příjmy. Autorka by mohla srovnat oba přístupy k naznačené otázce, tj. český a německý pohled. Rovněž by se mohla při ústní obhajobě případně zamyslet nad tím, zda by bylo prospěšné uvažovat o zavedení institutu tzv. podmíněné neplatnosti (tak jak o něm hovoří na str. 44) i v českém právním prostředí de lege ferenda. Lze ocenit, že se autorka kriticky zamýšlí i nad navrhovanými terminologickými změnami v novém OZ (vhodnost a použitelnost termínu svéprávnost).

6. Odborná kvalita zpracování tématu diplomové práce

Práce je po odborné stránce standardní a splňuje požadavky kvalifikační práce tohoto stupně, a to jak rozsahem, tak kvalitativní analýzou. Prokazuje autorčinu dobré znalosti vybrané hmotněprávní problematiky komparovaných úprav, jakož i souvisejících procesních otázek (str. 35) a celkovou širší orientaci v citovaných oblastech právního řádu a neshledal jsem v ní žádné zásadní nedostatky.

Závěr:

Předložená práce prokázala autorčinu samostatnost při zpracovávání nelehkého tématu s komparativním prvkem, její schopnost zorientovat se v zákonné úpravě a doktrínách vybraných států. Práci proto doporučuji k ústní obhajobě s hodnocením **výborně**.

Diplomovou práci hodnotím stupněm: výborně.

Datum: 12.5.2011

Podpis oponenta diplomové práce:

